

HET LEVEN NA DE DOOD

Wij mensen zijn de enige levende wezens op aarde die beseffen dat we eens dood zullen gaan. We weten het maar zijn er als de dood voor om erover na te denken. Jarenlang hebben we Avondwakes verzorgd maar tijdens de voorbereiding is er met de nabestaanden nooit gesproken over een leven na de dood. Stilzwijgend gaan we ervan uit dat we na de dood naar de hemel zullen gaan. Maar is dit het einddoel of is er meer? Een antwoord op deze vraag ligt opgesloten in onze Geloofsbelijdenis (het Credo), met name in de slotzinnen: 'de verrijzenis van het lichaam en het eeuwig leven'. Hierin ligt onze Christelijke hoop. Deze woorden staan in een bepaalde volgorde: eerst de opstanding/verrijzenis van het lichaam en daarna pas het eeuwige leven.

Wat wil zeggen 'Ik geloof in de verrijzenis van het lichaam'. Allereerst dat Jezus waarlijk verrezen is uit de dood en voor altijd leeft en dat wij eens als goed Christen na onze dood voor altijd bij de verrezen Jezus zullen zijn en Hij ons eens zal doen opstaan op de laatste dag. 'Want als de geest van Hem die Jezus uit de dood heeft opgewekt in u woont, zal Hij die Christus heeft opgewekt ook uw sterfelijk lichaam levend maken door zijn Geest die in u woont' (Rom. 8:11).

Het geloof in de opstanding uit de doden is vanaf het begin van het Christendom een wezenlijk onderdeel van ons geloof. 'Als de doden niet opstaan, is ook Christus niet opgewekt; en als Christus niet is opgewekt, is onze verkondiging zonder inhoud en uw geloof zinloos' (1 Kor. 15: 12-15). De verrijzenis van Jezus Christus is het voorbeeld van onze toekomstige opstanding uit de dood.

Deze verrijzenis betreft de gehele persoon, de eenheid van ziel en lichaam die samen het 'IK' (mijn identiteit, mijn persoon) uitmaken. Het lichaam kan niet zonder de ziel en de ziel kan zonder het lichaam. De ziel als het onstoffelijke deel in ons, omvat onze bewustheid, wil en herinneringen opgedaan in ons leven en is onsterfelijk. Bij de dood treedt een scheiding op van lichaam en ziel. De ziel waarborgt door zijn onsterfelijkheid dat de persoon die sterft dezelfde persoon zal zijn die eens zal verrijzen.

Na de dood gaat vergaat ons lichaam tot stof. Als we gestorven zijn, ontvangen we in onze ziel onmiddellijk Gods oordeel over ons doen en laten op aarde. Dit oordeel kan inhouden een directe opname in de hemel, een loutering, en of een veroordeling. Zo zegt Jezus aan het kruis tegen de goede misdadiger: 'Ik verzeker je: nog vandaag zul je met Mij in het paradijs zijn' (Lc. 23: 43). Drie zaken vallen hierbij op: 1) direct na de dood van Jezus en de misdadiger zijn beide met hun ziel in het Paradijs, 2) het lichaam blijft voorlopig op de aarde achter (Het lichaam van de misdadiger wordt door de Romeinen begraven en het lichaam van Jezus wordt in een graf gelegd.), 3) tussen de dood van Jezus (op Goede Vrijdag) en Zijn opstanding of verrijzenis (op Paaszondag) liggen ongeveer drie dagen. De opstanding volgt niet meteen op de dood. Vóór de opstanding ligt een tussentoestand, een mogelijkheid van loutering of zuivering vóórdát wij God zien (een soort vagevuur). Zij die zich van God hebben afgekeerd worden veroordeeld (een soort hel).

In de tussentoestand tussen dood en de verrijzenis van het lichaam zijn we (als we goed geleefd hebben) als ziel tijdelijk gescheiden van het lichaam en bij Christus. Maar de lichaamloze ziel is incompleet, niet af. De ziel mist het lichaam en het lichaam mist te ziel. Later tijdens de opstanding doet God in zich almacht het lichaam weer opstaan en verandert dit een 'verheerlijkt lichaam'. Onze ziel wordt weer verenigd met het lichaam waardoor ons mens-zijn weer heel en compleet is. We krijgen een nieuw lichamenlijk leven 'na het leven van de dood' (Wright). Opstanding is niet gelijk aan leven na de dood, het gaat om *het verrezen lichaam*. 'Dan zullen de rechtvaardigen in het koninkrijk van hun Vader stralen als de zon' (Mt. 13:43).

Paulus vergelijkt de opstanding met het gezaaide zaad: 'Als u iets zaait, moet dat eerst sterven voordat het tot leven kan komen. En wat u zaait heeft nog niet de vorm die het later krijgt: het is nog maar een naakte korrel, een graankorrel misschien of iets anders ... Wat in vergankelijke vorm wordt gezaaid, wordt in onvergankelijke vorm opgewekt. ... Wanneer de bazuin klinkt, zullen de doden worden opgewekt met een onvergankelijk lichaam en zullen wij ook veranderen. Want het vergankelijke lichaam moet worden bekleed met het onvergankelijke, het sterfelijke lichaam met het onsterfelijke' (1 Kor. 15: 35-53).

Uit deze woorden blijkt dat we zullen opstaan met ons eigen lichaam (het gezaaide zaad is hetzelfde zaad als bij de opstanding). Het is wel hetzelfde lichaam, maar dan verheerlijkt geschikt voor een leven bij God. De onsterfelijke ziel verenigt zich met het lichaam dat nu ook onsterfelijk is. Met 'opstanding' wordt de opstanding van het lichaam (de hele persoon) bedoeld en niet alleen van de ziel. Jezus' lichamenlijke opstanding uit de dood staat model voor ónze opstanding uit de dood. De opstanding vindt niet direct na de dood plaats, maar later met de terugkeer van Jezus op aarde en bij het Laatste Oordeel over levenden en doden (als de bazuin klinkt).

Het NT maakt duidelijk dat onze uiteindelijke bestemming niet is om 'naar de hemel te gaan wanneer wij sterven', maar om opgewekt te worden met een nieuw, onsterfelijk, en verheerlijkt lichaam naar de gelijkenis van Jezus Christus. Als Christenen geloven we in de voortgang (voortbestaan) tussen ons huidig, aardse leven in Christus en het toekomstige leven bij God (deelname aan Zijn glorie en leven in Zijn Koninkrijk). De dood is niet het einde. Ons bestaan hier op aarde en ons geloof in Jezus Christus zullen vervangen worden door een gelukkig bestaan in het eeuwige leven: we zullen bij Christus zijn en 'we zullen God zien zoals Hij is' (1 Jn. 3: 2).

PS. Over het leven na de dood en de opstanding van de doden valt meer te zeggen dan alleen het lot van de individuele ziel, te denken valt aan de gemeenschap van de heiligen, ons bidden voor de overledenen, de wederkomst van Jezus op het einde der tijden met een nieuwe, heerlijke, foutloze schepping waarbij het koninkrijk van God neerdaalt op de aarde (zie het Onze Vader), het laatste oordeel en het leven in Gods nieuwe hemel en aarde. Zie voor de geraadpleegde literatuur: www.andreaskerkweurt.nl > Teksten.

SV

Literatuur

- Abdij van Tongerlo (2016). *De geloofsbelijdenis: De verrijzenis van het lichaam*.
<https://www.tongerlo.org/2016/06/04/de-geloofsbelijdenis-de-verrijzenis-van-het-lichaam/>
- Benedictus Deus (Paus Benedictus XII) (1336). *On the beatific vision of God*.
<https://www.papalencyclicals.net/ben12/b12bdeus.htm>
- Berchie, D. & S. Dakio (2015). Luke 16: 19-31: Intermediate state of the soul. *Philosophy Study*, 5(2), 107-119.
- Congregation for the Doctrine of the Faith (1979). *Letter on certain questions concerning eschatology*. Vatican.
<https://www.catholicculture.org/culture/library/view.cfm?id=4382>
- Corner, M. (2010 eBook). *Death be not proud: The problem of the afterlife*. Oxford: Peter Lang.
- Cullman, O. (2002). *Immortality of the soul or resurrection of the dead? The witness of the New Testament*.
www.CreationismOnline.com.
- Davis, S. T. (Ed.) (2016 eBook). *Death and afterlife*. London: Palgrave MacMillan.
- Farris, J. (2017). Christianity and the afterlife. In Y. N. Nagasawa & B.J. Matheson (Eds.), *Palgrave Handbook of the afterlife*. London: Palgrave Macmillan. www.academia.edu
- International Theological Commission (1992). *Some current questions in eschatology*.
https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_1990_problemi-attuali-escatologia_en.html
- Nichols, T. (2010). *Death and afterlife: A theological introduction*. Grand Rapids. MI: Brazos Press.
- Padgett, A. G. (2002). The body in resurrection: Science and Scripture on the “spiritual body” (1 Cor 15: 35-58).
Word & World, 22(2), 155-163.
- Paus Benedictus XVI (2007). *Encycliek Spe Salvi*. https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/nl/encyclicals/documents/hf_ben-xvi_enc_20071130_spe-salvi.html
- Ratzinger, J./Benedict XVI (2007). *Eschatology: Death and eternal life* (2nd ed.). Washington, D.C.: Catholic University of America Press.
- Ratzinger, J./Benedictus XVI (2011). *Jezus van Nazareth, Deel II: Van de intocht in Jeruzalem tot de opstanding*. Tiel: Lannoo.
- Secretariaat Rooms-Katholiek Kerkgenootschap (1995). *Katechismus van de Katholieke Kerk*. Licap Brussel/SRKK Utrecht.
- Steen, M. (2017). *Religie, zingeving en levensbeschouwing: Modules voor het hoger onderwijs: Thema 'Leven na de dood'*. www.kuleuven.be/thomas/page/religie-zingeving-en-levensbeschouwing.
- Thiselton, A. C. (2012). *The last things: A new approach*. London: SPCK Publishing.
- Turner, J.T. (2015). *We look for the resurrection of the dead: An analytical theological rethinking of the intermediate state and eschatological bodily resurrection in Christian theology*. Doctoral dissertation, University of Edinburgh.
- Weren, W. (2010). *Dood, en dan?* Zoetermeer: Meinema.
- Weren, W. J. C. (2014). De opstanding van Jezus volgens Jozef Ratzinger/Benedictus XVI. *HTS Theologische Studies/Theological Studies*, 70(1), Art. #2736, 8 pages.
- Wright, N. T. (2000). The transforming reality of the bodily resurrection. In Borg, M. J. & N. T. Wright, *The meaning of Jesus: Two visions*, pp. 111-127. San Francisco: HarperCollins.
- Wright, N. T. (2003). *For all the saints? Remembering the Christian departed*. Harrisburg, PA: Morehouse Publishing.
- Wright, T. (2010). *Verrast door hoop*. Franeker: Van Wijnen.
- Wright, N.T. (2019). *The New Testament doesn't say what most people think it does about heaven*.
<https://time.com/5743505/new-testament-heaven/>
- Wunrow, S.C. (2019). *Resurrection and space: A constructive conversation between theologies of resurrection and spacial reasoning in Hebrews*. Academic paper, Weaton College, Ill. www.academic.edu
- Yates, S. (2017). *Between death and resurrection: A critical response to recent Catholic debate concerning the intermediate state*. New York: Bloomsbury Academic.